

УДК 630(477.87)

ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО ЛІСОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ В КОНТЕКСТІ НОВОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Дяченко І.Б.

У даній статті акцентується увага на важливості лісопромислового комплексу в економіці області та вплив його на інші види економічної діяльності Закарпаття. Особлива роль у його складі належить лісовому господарству, яке виконує багатогранні функції і потребує раціонального і невиснажливого лісокористування з боку лісогосподарських підприємств, а також державної підтримки.

Кількість бібліографічних посилань - 5; мова українська

Ключові слова: лісопромисловий комплекс, види економічної діяльності, секції і підсекції, розділи і групи, класи і підкласи, лісове господарство.

ВСТУП

Лісове господарство є важливою сферою лісопромислового комплексу, який характеризується багатофункціональною територіально-галузевою структурою. В умовах незалежності України відбувається критичний аналіз і переосмислення основних теоретичних положень щодо ведення лісового господарства, яке в минулому було сформоване на принципах командно-адміністративної системи. Ці принципи не сприяли безперервному, невиснажливому і раціональному використанню лісів, а навпаки призводили до зниження лісистості України.

Умови ринкової економіки та розширення Європейського Союзу до кордонів України диктують нові умови господарювання, які передбачають застосування інтенсивних форм ведення лісового господарства на засадах впровадження прогресивних

технологій вирощування, збереження деревостанів, максимального використання всіх компонентів лісових ресурсів.

За визначенням окремих науковців лісові ресурси – це наявні в лісах запаси деревини, технічної і лікарської сировини, кормових, харчових і інших продуктів лісу, що використовуються для задоволення потреб населення та виробництва [1, С.189].

На XI Світовому лісовому конгресі, який відбувся в 1997 р. в Туреччині, однією з глобальних проблем визнано організацію екологічно-безпечного і економічно-доцільного ведення лісового господарства, раціонального використання деревних і недеревних продуктів лісу з максимальним використанням інших його корисних властивостей на основі реальної оцінки стану лісів і лісової справи [2, С.51].

Враховуючи, що площа земель лісового фонду і, зокрема, провідних типів лісу значно перевершує площу сільськогосподарських угідь, науковий інтерес представляє класифікація лісів за кодом КВЕД лісового фонду області, що і сформувало мету даного дослідження.

Дяченко І.Б., начальник відділу з контролю за охороною та використанням лісів держуправління ОНПС Закарпатської області

У відповідності до даної мети і побудована структура статті. У першому розділі розглянуто теоретичні основи лісового господарства згідно вимог національного Класифікатора України. Другий розділ містить аналіз лісового фонду Закарпаття, у тому числі розподіл лісів у розрізі природно-економічних зон в системі лісопромислового комплексу.

Методологічно стаття побудована на використанні прийомів статистичного та порівняльного аналізу, а також абстрактно-логічних методів для узагальнення та висвітлення даної проблеми.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОЇ СФЕРИ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ В СИСТЕМІ КВЕД

Головне багатство Закарпаття – ліси, їх площа займає більше половини території області. За площею лісового фонду область входить до першої п'ятірки в країні, а щодо букових лісів займає першість в регіоні Українських Карпат та серед інших адміністративних областей України. В залежності від вертикального поясу переважають букові, дубово-букові, хвойні та дубово-грабові ліси. Загальна площа всіх земель (території) області, що складає 1275,2 тис. га, з яких на ліси та інші лісовкриті площі припадає 723,9 тис. га, або 56,8%. У цілому твердолистяні породи складають більше 70% лісовкритої площі, а букові - 59,4% [3, С.13].

Лісове господарство за площею та запасами сировинних ресурсів відіграє важливу роль у структурі лісопромислового комплексу області. Звідси, можна дати визначення категорії „лісопромисловий комплекс” (ЛПК). До запровадження класифікації видів економічної діяльності категорії „лісопромисловий комплекс” ми давали наступне визначення „Лісопромисловий комплекс – це лісове господарство в органічному поєднанні з іншими галузями цього та іншого комплексів, які функціонують як єдине ціле” [4, С.158-163]. Як система ЛПК складається із трьох сфер: виробництво і постачання засобів виробництва для всіх сфер, лісогосподарська галузь (центральна ланка) і переробна, яка забезпечує доведення готової продукції до споживача. *Перша сфера ЛПК* включає: тракторне і лісогосподарське машинобудування; машинобудування для деревообробної промисловості; ремонт і обслуговування засобів виробництва для ЛПК, в цілому; виробництво мінеральних добрив і засобів хімічного захисту рослин; матеріально-технічне забезпечення лісового господарства і переробної промисловості; меліорація; шляхове будівництво; житлове і культурно-побутове будівництво. *Друга сфера:* лісівництво та лісозаготівлі. *Третя сфера* включає галузі з оброблення деревини та випуску виробів з деревини.

У відповідності до нової класифікації видів економічної діяльності лісове господарство включає: лісівництво, лісозаготівлі, одержання та первинне оброблення технічної або паливної деревини,

збирання дикорослих лісових продуктів. Подальше оброблення деревини, яке починається з розпилення і лушення, переважно, за межами лісових майданчиків відноситься до розділу 20 підсекції DD – оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, крім меблів [5, С.19, 41]. У відповідності до секції А „Сільське господарство, мисливство, лісове господарство”, підпорядкований їй підклас 02.01.1 – лісівництво та лісозаготівлі, включає:

- вирощування будівельного лісу: посадка, підсадка саджанців, охорона лісу та лісосік;
- вирощування молодого порослевого лісу та балансової деревини;
- вирощування лісосадивних матеріалів;
- вирощування різдвяних ялинок;
- лісозаготівлі, рубання лісу та виробництво ділової деревини, такої як колоди, стовпи, жердини, одержування паливної деревини;
- вирубування (дерев) лісу з метою зробити землі придатними для сільськогосподарського виробництва;
- вирощування рослинних матеріалів для плетіння.

Важливу роль в лісовому господарстві області відіграє підклас 02.01.2 – „Одержування продукції лісового господарства”, який включає:

- збирання лісових продуктів (жолудів, каштанів, моху тощо);
- збирання соків (березового, кленового тощо);
- збирання живиці, природних смол;
- збирання матеріалів для декоративного використання;
- збирання матеріалів для плетіння (верби, очерету, бамбуку тощо);
- збирання насіння дерев і чагарників для лісонасаджень;
- збирання корка, шелаку, камеді, бальзамів, дикорослих луб'яних рослин.

Провідна роль у лісопромисловому комплексі належить підсекції DD – оброблення деревини та виробництво виробів з деревини і, зокрема, її наступним групам:

- 20.1 – лісопильне та стругальне виробництво; просочування деревини;
- 20.2 – виробництво фанери, плит та панелей, шпону;
- 20.3 – виробництво дерев'яних будівельних конструкцій та столярних виробів;
- 20.4 – виробництво дерев'яної тари;
- 20.5 – виробництво інших виробів з деревини та корка, соломки і матеріалів для плетіння.

Наступна підсекція DE – целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність, включає дві наступні групи:

- 21.1 – виробництво паперової маси, паперу та картону;
- 21.2 – виробництво виробів з паперу та картону.

На основі аналізу вищенаведених кодів КВЕД можна сформулювати наступне визначення ЛПК: *лісопромисловий комплекс* – це, передусім, розділ 02

секції А – лісове господарство та пов'язані з ним послуги і, зокрема, підсекція 02.01.1 – лісівництво та лісозаготівлі та інші підкласи в органічному поєднанні із підсекцією DD – оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, крім меблів, а також з підсекцією DK – виробництво машин та устаткування для лісового господарства, лісозаготівлі, а також для оброблення деревини та виробництва виробів з деревини.

**2 АНАЛІЗ ЛІСОВОГО ФОНДУ
ЗАКАРПАТСЬКОГО ОБЛАСНОГО
УПРАВЛІННЯ ЛІСОВОГО
ГОСПОДАРСТВА**

На лісогосподарські підприємства Закарпатського обласного управління лісового господарства припадає 68,2% всіх лісових земель області, а в розрізі природноекономічних зон відображає таблиця 1.

Таблиця 1 Загальна площа земель, у т.ч. лісів та інших лісовкритих площ у розрізі природноекономічних зон Закарпатської області станом на 01.01.2006 р.

Назва лісогосподарських підприємств	Загальна площа станом на:		2006 р. в % до 2005 р.
	1.01.2005 р.	1.01.2006 р.	
<i>Низинна природноекономічна зона</i>			
ДП „Берегівський лісгосп”	7441	7441	100,0
ДП „Виноградівський лісгосп”	8933	11004	123,2
ДП „Загатянський лісгосп”	14182	14182	100,0
ДП „Мукачівський лісгосп”	27077	27077	100,0
ДП „Ужгородський лісгосп”	15181	15181	100,0
Разом по зоні:	72814	74885	102,8
<i>Передгірна природноекономічна зона</i>			
ДП „Буштинський лісгосп”	21102	21102	100,0
ДП „Довжанське ЛМГ”	19875	19874	100,0
ДП „Брустурянське ЛМГ”	26511	26511	100,0
ДП „Мокрянське ЛМГ”	33182	33182	100,0
ДП „Хустське ЛДГ”	33764	33764	100,0
Разом по зоні:	134434	134433	100,0
<i>Гірська природноекономічна зона</i>			
ДП „В.Березнянський лісгосп”	29530	29530	100,0
ДП „В.Бичківське ЛМГ”	47752	53332	111,7
ДП „Воловецький лісгосп”	27281	27271	99,9
ДП „Міжгірський лісгосп”	31513	31513	100,0
ДП „Перечинський лісгосп”	31506	31506	100,0
ДП „Рахівське ЛДГ”	39613	40866	103,2
ДП „Свалявський лісгосп”	38657	38657	100,0
ДП „Ясінянське ЛМГ”	31334	31819	101,5
Разом по зоні:	277186	284494	102,6
По області:	484434	493812	101,9
<i>Природноекономічні зони в % до області</i>			
Низинна	15,0	15,2	x
Передгірна	27,8	27,2	x
Гірська	57,2	57,6	x

** Розраховано за джерелом: Довідка про підсумки впровадження пропозицій лісовпорядкування у виробництво за 2005 р. по Закарпатському обласному управлінню лісового господарства/ Державний комітет лісового господарства України; Комплексна експедиція Українського державного проектного лісовпорядного виробничого об'єднання. – Ірпінь, 2006. – С.5.

Дані таблиці засвідчують, що за однорічний період (2006 р. до 2005 р.) відбулися значні зміни. *По-перше*, на підставі розпорядження голови Рахівської РДА № 373 від 17.10.2003 р. та рішення X сесії IV скликання Рахівської районної ради від 28.10.2003 р. в зв'язку з ліквідацією спеціалізованого лісогосподарського підприємства „Рахівагроліс” прийнято до складу ДП „Великобичківське ЛМГ” – 5580 га, ДП „Рахівське ЛДГ” – 1253 га, ДП „Ясінянське ЛМГ” – 485 га. Внаслідок цієї акції

площа лісових земель ДП „Великобичківське ЛМГ” збільшилась на 11,7% (5580 га), ДП „Рахівське ЛДГ” – на 3,2% (1253 га), а ДП „Ясінянське ЛМГ” – на 1,5% (485 га);

По-друге, згідно розпорядження голови Виноградівської РДА № 289 від 24.05.2002 р. та виготовленого держакту на право постійного користування землею у 2002 р. із змінами 2005 р. від сільськогосподарських підприємств до складу земель ДП „Виноградівський лісгосп” прийнято 2071 га,

внаслідок чого загальна площа лісових земель цього господарства збільшилась на 23,2%;

По-третє, незначні зміни внаслідок передачі лісових земель відбулись у ДП „Воловецький лісгосп” та „Довжанське ЛМГ”.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження свідчать, що лісопромисловий комплекс відіграє важливу роль у розвитку економіки краю. Особливе значення має лісове господарство, яке виконує багатогранні функції і, зокрема, екологічні. Збільшення площі лісів в лісогосподарських підприємствах Закарпатського

обласного управління лісового господарства дає можливість вирішувати питання раціонального і невиснажливого лісокористування на науковообґрунтованих засадах ведення лісівничої справи.

Наведена дефініція стосовно лісопромислового комплексу ще не враховує багатьох функцій лісів, адже вони, крім того, виконують водоохоронні, захисні, протиерозійні, санітарногігієнічні, оздоровчі та інші функції, а тому у складі ЛПК, на нашу думку, слід окремо виділити і категорію „лісогосподарських комплекс”, що і буде нами в подальшому досліджуватись.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Поп С.С. Природні ресурси Закарпаття. – Ужгород: ТОВ „Спектраль”, 2002. – 296с.
2. Химинець В.В. Еколого-економічні засади сталого розвитку Закарпаття/Монографія. – Ужгород: Карпатська Вежа, 2004. – 212с.
3. Довідка про підсумки впровадження пропозицій лісовпорядкування у виробництво за 2005 р. по Закарпатському обласному управлінню лісового господарства/ Державний комітет лісового господарства України; Комплексна експедиція Українського державного проєктного лісовпорядного виробничого об'єднання. – Ірпінь, 2006. – 147с.
4. Дяченко І. Лісогосподарський комплекс в системі економічної безпеки України/Стратегія сталого розвитку Закарпаття: еколого-економічні та соціальні моделі//Матеріали регіональної науково-практичної конференції. – Ужгород: Патент, 2001. – 550с.
5. Класифікація видів економічної діяльності. ДК009:2005/Національний класифікатор України. – К.:Держспоживстандарт України, 2005. – 191с.

УДК 332.135

КАРПАТСЬКИЙ ЄВРОРЕГІОН – СТРАТЕГІЧНІ ІМПЕРАТИВИ РОЗВИТКУ В РАМКАХ РОЗШИРЕНОГО НА СХІД ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Шолох Ю.М.

У даній статті аналізується сутність та особливості трансформації структури, напрямів та пріоритетів розвитку Карпатського євро регіону. Обґрунтовано необхідність застосування стратегічного підходу щодо подальшого розвитку євро регіону за умов поглиблення та поширення євроінтеграційного процесу на початку XXI століття. Досліджено теоретичну модель та практику функціонування Карпатського євро регіону в системі транскордонного, міжрегіонального співробітництва України.

Кількість бібліографічних посилань – 14; мова – українська.

Ключові слова: прикордонний регіон, євро регіон, стратегія, транскордонне співробітництво, Україна, Європейський Союз.

ВСТУП

Система євро регіонів – вищих інституційних форм транскордонного співробітництва має вкрай важливе практичне значення в Європі. Формування євро регіонів не тільки підсилює політичний та соціально-економічний статус європейських регіонів, але і сприяє реалізації у практичній площині теорії та

практики добросусідства, нівеляції латентних чи наявних конфліктів, згуртовує громади прикордонних територій на вирішення конкретних проблемних питань, які існують на прикордонні кількох держав. На сьогодні, за умов зміни геоекономічної та геополітичної ситуації на європейському континенті, змінився статус прикордонних регіонів України, які вже безпосередньо межують з ЄС. Більше того, західні прикордонні регіони України безпосередньо співпрацюють з прикордонними регіонами ЄС у форматі євро регіонів. Отже, нині актуальність і

Шолох Юлія Михайлівна, аспірант Закарпатського інституту агропромислового виробництва (Українська академія аграрних наук)